

לולב הגזול

פרק שלישי

סוכה

ל

ז א מ"י פ"ח מהל' לולב
הלכה א טו"ע א"ח סי'
תרי"ט סעיף א:
ז ב מ"י פ"ה מהלכות
איסורי מוצה הלכה א סמג
לאוין ש"ע:
ח ג טו"ע א"ח סימן
תרי"ט סעיף א נה"ה:

שנאמר והבאתם גזול וגו'. לאשכחן קרא לאוסר להציל מלוא צעצורה: **מה פסח אין לו תקנה.** לאחר זמן להקריבו שהרי מוס קצוע עולמית הוא: **אף גזול.** ילפינן מינה דאין לו תקנה לאחר זמן ואפילו ציאוש דשמעינן ליה למריה דמילאש ואמר ווי ליה לחסרון כ"ס⁽⁷⁾ ואע"ג דלענין

משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. והדמינא לקמן פ' לולב וערצה (ד' מג.) לכס משלכס להוילא את השאלו ואת הגזול משום שאלו אינטריכא דצלאו לכס נפקא לן גזול משום מלוא הצאה צעצורה דאע"ג דקרא גזי קרנן כתיב הוא הדין צכל מלוא דהוי דאוריית' כדמוכח צריש הגזול קמא

מקני אמרינן צצצא קמא (ספ.) דקני ליה ציאוש והוי דדיה ואפ"ה אקרוצי למוצה לא: **שונא גזל בעולה.** צעולות שאתם מציאין לי אני שונא את הגזול שאתם גוזלים אותם ואע"פ שהכל שלי ואף מתחלה שלי היתה: **אתמר נמי.** דטעמא דמתני' בגזול צ"ט שני משום מלוא הצאה צעצורה: **לא שנו.** דגזול פסול: **מתוך שיוצא בשאול.** דהא צ"ט שני לא כתיב לכס למעוטי:

מצוה הבאה בעבירה ⁽⁶⁾ **שנאמר** ⁽⁸⁾ **והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא *לא שני לפני יאוש ולא שני לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש *אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולא דידיה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה וא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מאי דכתיב ⁽⁹⁾ **כי אני ה' אוהב משפט *שונא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכם למוכסים אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו כל עוברי דרכים ולא יבריחו עצמן מן המכס אף הקב"ה אמר אני ה' שונא גזל בעולה ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל⁽¹⁰⁾ אתמר נמי אמר רבי אמי יבש פסול שאין הדר גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ופליגא דר' יצחק דא"ר יצחק בר נחמני אמר שמואל לא שנו אלא ביום טוב ראשון אבל ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול מתיב רב נחמן בר יצחק לולב הגזול והיבש פסול ודיבש פסול הא שאלו כשר ראשון ביום ראשון ודיבש פסול אלא משני ואילך השאלו כשר ואפי' הכי גזול פסול ומשני רב אשי מתני' לעולם ביום ראשון ואיצטריך סד"א שאול ודאי לאו דידיה אלא גם גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים היא וקנה ביאוש ודידיה הוא קמ"ל דלא. כדא"ר חייא לאונברי פ"י כגון (6) בית של נשיא הממונה בצרכיו וכיוצא בנשיא אנשים חשובין הממונין בצרכיהן נקראין כן אמר להו כי זביתו אסא ליגזו אינהו אסא כי היכי דליהוי יאוש בדיהו דנכריס ושניו רשות בדייכו דעכו"ם גזולני נינהו****

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא קנייה ציאוש וקרינא ציה מכס משלכס וכו': (ב) בא"ד והא דשמעינן ליה לעולה כ"ל ומינח לעיל נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה משום כו' וא"ת דקמן דפסיקין דו"ב ש' אשירה. וכו' אנו קושיא כ"כ דליל דלרין ליתן טעם לשמאל דלא ס"ל למלוא הצאה צעצורה ועי"פ צו"ע צ' דרנן דמ"מ אשירה פסול משום כותמי וכו' ועדיפא יש להקשות ולמה לי קרא מן הנקר להוילא הנעבד תיפוק ליה משום מלוא הצאה צעצורה:

תורה אור השלם

א) ואמרקתם הנה מתיקא ותיפתקם אותו אמר יי צבאות והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה והבאתם את המנחה הארצה אותה מידכם אמר יי: [מלאכי א, יג] ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן צ"י מן הקב"ה מן הקב"ה וכן הציאן תקריבו את קרבנכם: [ויקרא א, ב]

ג) כי אני יי אהב משפט שונא גזל בעולה ונתתי פעלתם פאמת וברית עוקם אברות להם: [ישעיה סא, ח]

הגהות וצינונים

[א] הגזול רש"ל (גליון): [ב] צ"ל אמר רבא ובהר"א ש"ב פ"י ססי טו גריס רב אשל [גליון]: [ג] צ"ל אונברי פ"י לשון פרסי עושי מלאכת הנשיא. ערוך [גליון]: [ד] ש"ז. רש"א [גליון]: [ה] בדפוס רב"ה ועיין תוס' ב"ק ס"ז ע"א ד"ה אמר עולא ושם ע"ב ד"ה רבא אמר: [ו] צ"ל אונברי [גליון]: [ז] בדפוס ויציא איתא היבא דקני ליה מצי למימר דמכ"ז מקום קני קודם ובאגידה אפילו למאן דלא בעי אגד, ועיין מהר"ם ורש"י: [ח] יש ליישב כ"כ דצ"ל (רש"י):

לעזי רש"י

מרנ"ש. פירוש תגריס, סוכרים (תרגום נחשית לז, כח), כולס (תרגום מ"א, ג, טו), מוכרי כל ממכר (מתמיה יג, ט).

מקני אמרינן צצצא קמא (ספ.) דקני ליה ציאוש והוי דדיה ואפ"ה אקרוצי למוצה לא: **שונא גזל בעולה.** צעולות שאתם מציאין לי אני שונא את הגזול שאתם גוזלים אותם ואע"פ שהכל שלי ואף מתחלה שלי היתה: **אתמר נמי.** דטעמא דמתני' בגזול צ"ט שני משום מלוא הצאה צעצורה: **לא שנו.** דגזול פסול: **מתוך שיוצא בשאול.** דהא צ"ט שני לא כתיב לכס למעוטי: **ע"פ ב"ש ראשון.** ולא תידוק כדדייק' הא שאלו כשר דכ"ש לשאלו פסול ומתני' לא מיעביא שאלו קאמר: **אימא סתם גזילה.** מיד ואע"ג דלא שמעינן דאיש: **יאוש בעלים הוא.** שהרי צפניו הוא גזולו מידו ואין כח להציל: **קמ"ז.** דעד דשמעינן דאיש לא קני ליה דמימר אמר השתא הוא דתקיף מינאי למחר תפסינא ליה צדינא: **אוונברי.** תגרי כל דצר להשתכר צו כגון כלים קטנים מחטין ומסריקות ולולבין וקורין מרני"ש: **כי זבניתו אסא מנכרים.** כשתקנו הדם מן הנכרים לאגוד צהן להושענא: **ליגזו אינהו.** הם יתחכוהו מן המחוצר ויתנוהו לכס: **מאי טעמא סתם עכו"ם גזלי ארעתא מישראל נינהו.** ושמא אותו קרקע מישראל הוה: **וקרקע**

כי יקריב מכם אמר רחמנא וצ"א דידיה הוא. תימה דצמרוצה ⁽³⁾ **ממעט גזול מדכתיב קרצו והכא ממעט ליה מדכתיב מכס ואע"ג דאיכא דמוקי לה התם בגזול קרצו דחצירה מ"מ קשה למאן דלא מוקי ליה הכי ועוד קשה דהתם משמע דלפני יאוש לא לרין קרא דדריש קרצו ולא הגזול וקאמר ה"ד אילימא לפני יאוש למה לי קרא ועוד קשה**

לאו דידיה הוא אלא לאו ביום טוב ראשון ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שאול דלאו דידיה הוא אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא וכדידיה דמי קא משמע לן אמר להו רב הונא להנהו אוונברי⁽¹¹⁾ כי זבניתו אסא מעכו"ם לא תגזו אתון אלא לגזוה אינהו ויהבו לכו מאי טעמא סתם עובדי כוכבים גזולני ארעתא נינהו וקרקע

דהא מכס דרשינן צפ"ק דחולין (ד' ה. ט) מכס ולא כולכס להוילא את המומר מכס צכס חלקתי ולא צאומות ואע"פ שיש לומר דרישא דקרא מיייתי הכא ומקרבנכס דסיפא דקרא קא דריש כמו שפיר"ת גזי לא תתחנן דסוף האומר נקדושינן (ד' סח: ט) לא משמע כן כלל וי"ל דהא דקאמר צמרוצה לפני יאוש למה לי קרא משום דלפני יאוש אין יכול להקדיש והרי הוא חולין כדאמרין גזל ולא נתיאשו הצעלים שניהם אינם יכולים להקדיש דאיש כי יקדיש את ציתו אמר רחמנא מה ציתו צרשותו⁽¹²⁾ כדאי צמרוצה (צ"ק ד' סח: ט) ואפילו מאן דפליג לא פליג אלא צעלים אצל צגולן גופיה מודה דאין יכול להקדיש והא דמייתי הכא קרא דמכס אע"ג דמצינו נפקא אורחא דגמרא צהכי דמייתי מכס משום דאי לא כתיב ציתו הוה מוקמינן מכס להך דרשה אצל השתא דכתיב הני קראי אייתר ליה מכס להוילא את המומר ולצכס חלקתי ודכוותה אשכחן פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לז: ט) דדרש"י נגעים ציום מדכתיב וציום הראות צו וצפ"ק דמועד קטן (ד' ט). מוקי לה לחתן דיש יוס שאתה רואה ויש יוס שאין אתה רואה וציום נפקא לן מדכתיב כנגע נראה לי ולא לאורי וכן צשילאי פרק שני דמגילה (ד' כ. ט) דלא מוהלין אלא ציום דכתיב ציום השמיני וצפרק ר"ח דמילה (שבת ד' קלב) מוקי ליה ציום אפילו צצצת ולילה ממעט מדכתיב צן שמונת ימים ועוד איכא דכוותיהו צדוכתי טוצא⁽¹³⁾: **הא קנייה ביאוש.** וקרינא ציה (6) לכס משלכס משמע דקסצר ר' יוחנן יאוש כדי קנה וקשה דצמרוצה (צ"ק ד' סח: ט) קאמר ר' יוחנן דהשלומי ארצעה וחמשה חויצה צין לפני יאוש צין לאחר יאוש ואי יאוש קני אמאי חייב שלו הוא טוצת שלו הוא מוכר כדי האי גוונא דייק התם לעיל (ד' קז: ט) רצ ששת אמילתיה דרצ דקאמר כי ניס ושכיב רצ אמר להא שמעתא ועוד דצהגזול צתרא (שם ד' קטו) שמעינן צהדיא לר' יוחנן משמיה דר' ינאי דשינוי רשות ואח"כ יאוש לא קני ויש ספרים דגרסינן הכא הא קנייה ותו לא ואפילו גרסינן ציאוש יש לפרש דהכי קאמר הא קנייה ציאוש ושינוי השם מעיקרא חולין והשתא הקדש וא"כ מאי פריך התם⁽¹⁴⁾ ציי לרצא⁽¹⁵⁾ דאמר יאוש קני מדכתיב קרצו ולא הגזול ואמאי דחיק לשנויי דגזול קרצו דחצירה הא ממה נפשך התם קני דאיכא יאוש ושינוי השם ומ"מ מיפסיל להקרצה משום מלוא הצאה צעצורה כדאמרין הכא וכמו כן קשה צסוף ההיא שמעתתא⁽¹⁶⁾ דדייק רצא דיאוש כדי לא קני מדכתיב קרצו ולא הגזול ועולא נפקא ליה התם מגזול דומיא דפסח דלית ליה תקנתא וי"ל דאם איתא דיאוש כדי קני הוי שלו קודם הקדש ותו לא חשיב מלוא הצאה צעצורה וכן מוכח לקמן צשמעתין גזי (נכרי⁽¹⁷⁾) וליקנינהו צשינוי השם משמע דאי קנו ליה מנא נפקי ציה ולא חשיב מלוא הצאה צעצורה אצל אי יאוש כדי לא קני ועל ידי הקדש קא קני ליה דאיכא יאוש ושינוי השם השתא או חשיב מלוא הצאה צעצורה וצכולה שמעתין דלא חשיב מלוא הצאה צעצורה היכא דקני ליה מצינן למימר דקני קודם צאגודה⁽¹⁸⁾ אפילו למאן דלא צעי אגד הא קני ליה קודם י"ט דאכתי לא חל חיוצ מלוא ואי נמי אפילו צ"ט דלא דמי למקדיש דחל קנין והקדש ציחד והא דשמעינן ליה (צ) לעיל לעולה צהגזול צתרא (שם ד' קיד.) גזי פלוגתא דר"ש ורצנן צעורות של גנז ושל גזולן אי סתם גניצה יאוש צעלים או סתם גזלה קאמר דקאמר עולא מחלוקת צסתם אצל צידוע דצרי הכל קני התם איכא יאוש ושינוי השם כדאמרין צההיא שמעתא דמרוצה (שם ד' קי: ט) דמעיקרא קרו ליה משכא והשתא קרו ליה אצרוז והא דמשמע צריש הגזול קמא (שם ד' קז: ט) צההיא דגזול קאה דאף על גז דשינוי קונה חשיב מלוא הצאה צעצורה אף על פי שקנאו צשינוי מעשה קודם צצא לידי חיוצ חלה התם דיהויא צעלמא הוא אי נמי שאני צרכה דאיכא נמי הזכרה לשם שמים ולפי שיטה זו לרין⁽¹⁹⁾ לייצז סוגיא דהניזוקין (גיטין ד' נה.) דאמר עולא דצר תורה צין נודעה צין לא נודעה אינה מכפרת וסוגיא דהגזול צתרא וסוגיא דמרוצה ור"ת מפרש צענין אחר משום קשיא דעולא אדעולא והרצה הארכתי צמרוצה⁽²⁰⁾ וצפרק הניזוקין (שם ד' קז: ט): **מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול.** הכא דווקא שהוא מדרבנן לא חייש אמורה הצאה צעצורה:

וקרקע

רבינו חננאל

לאחר יאוש משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה שנאמר כי אני ה' אוהב משפט נמי א"ר אסי יבש פסול לפי שאינו הדר גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ור' יצחק פליג ואמר הני מילי ביו"ט ראשון אבל משני ואילך מתוך שיוצא בלולב שאול יוצא נמי בגזול אחר יאוש. מתיבני על ר' יצחק ממתני' דקתני לולב הגזול והיבש פסול דדייקין מינה גזול פסול הא שאול כשר ושאלו כשר לא משכחת ביו"ט ראשון דהא בהדיא כתיב לכס למעוטי אפי' השאלו אלא משני ואילך השאלו כשר ואפי' הכי גזול פסול ומשני רב אשי מתני' לעולם ביום ראשון ואיצטריך סד"א שאול ודאי לאו דידיה אלא גם גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים היא וקנה ביאוש ודידיה הוא קמ"ל דלא. כדא"ר חייא לאונברי פ"י כגון (6) בית של נשיא הממונה בצרכיו וכיוצא בנשיא אנשים חשובין הממונין בצרכיהן נקראין כן אמר להו כי זביתו אסא ליגזו אינהו אסא כי היכי דליהוי יאוש בדיהו דנכריס ושניו רשות בדייכו דעכו"ם גזולני נינהו

חשק שלמה על ר"ח

(6) נראה דל"ל פ"י כגון הממונה צצית הנשאל צצרכיו וכיוצא בנשיא וכו'.